

Received: 24 January 2023

Revised: 12 July 2023

Accepted: 13 July 2023

MATERNAL MIGRANT WORKERS' WAY OF LIFE AND HEALTH STATUS OF THEIR NEWBORN

Supparaporn THAMMACHART¹, Patrapan TAMDEE¹ and Oranutda CHINNASRI¹

¹ Faculty of Social Sciences, Kasetsart University, Thailand; thsukai@yahoo.com (S. T.)

Handling Editor:

Associate Professor Dr.Piyakorn WHANGMAHAPORN   Sripatum University, Thailand

(This article belongs to the Theme 1: Humanities & Social Sciences for Sustainable Development)

Reviewers:

1) Dr.Jintana PATTANAPONGTHORN	Department of Health, Thailand
2) Dr.Maneerat MITPRASAT	National Human Rights Commission, Thailand
3) Dr.Supaporn VORAROON	SNC, Thailand

Abstract

This qualitative aimed to explore the lifestyles of maternal migrant workers who just had low birth weight babies. The study involved 17 cases. The study found that 1) The mother had complications during pregnancy and malnutrition 2) Working outside the home like her husband and having to do long-term housework at home. 3) Sex that cannot be negotiated with husband Cause stress 4) Pregnant women who are absent from work or work outside the home also have to take on the role of housewives. wife and mother make tired and less rested. 5) Restricted access to benefits because of illiteracy in Thai. The research suggestions were: 1) Developing the potential of monks and encouraging husbands' participation in caring for pregnant mothers; 2) Developing mother volunteers to promote pregnant women's health. 3) Compliance with the Labor Protection Act (No.2) 2008, Proposals for the next research Which factors are the same for migrant mothers who give birth to underweight compared to normal weight

Keywords: Burmese, Maternal Migrant, Newborns

Citation Information: Thammachart, S., Tamdee, P., & Chinnasri, O. (2023). Maternal Migrant Workers' Way of Life and Health Status of their Newborn. *Journal of Interdisciplinary Research: Graduate Studies*, 12(1), 198-207. <https://doi.org/10.14456/jirgs.2023.17>

วิถีชีวิตแม่แรงงานข้ามชาติที่คลอດบุตรนำหนักต่ำกว่าเกณฑ์

ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ¹, ภัทรพรรณ ทำดี¹ และ อรณัดดา ชินศรี¹

¹ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์; thsukai@yahoo.com (ศุภราภรณ์)

บรรณาธิการผู้รับผิดชอบบทความ:

รองศาสตราจารย์ ดร.ปิยากร หวังมหาพร

มหาวิทยาลัยศรีปทุม

(บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของหัวเรื่องที่ 1: มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน)

ผู้ทรงคุณวุฒิผู้พิจารณาบทความ:

1) ดร.จินตนา พัฒนพงศ์ธร

กรมอนามัย

2) ดร.มณีรัตน์ มิตรปราสาท

คณะกรรมการสิทธิมนุษยชนแห่งชาติ

3) อาจารย์ ดร.สุภาภรณ์ วรอรุณ

วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สุพรรณบุรี

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยคุณภาพ เพื่อศึกษาวิถีชีวิตแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่มีบุตรแรกคลอดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและสร้างข้อเสนอเชิงนโยบายเพื่อลูกนำหนักดี สุขภาพดี โดยใช้กรอบแนวคิดสตรีนิยมสายสังคมนิยมระบบคู่ เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงระบบทุนนิยมและชายเป็นใหญ่ที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมากลุ่มนี้ จำนวน 17 ราย ผลการศึกษาพบว่า 1) แม่มีภาวะแทรกซ้อนระหว่างตั้งครรภ์และมีภาวะทุพโภชนาการ 2) มีการทำงานนอกบ้านเช่นเดียวกับสามีและต้องทำงานบ้าน ชั่วโมงการทำงานยาวนาน 3) เพศสัมพันธ์ที่ไม่สามารถต่อรองกับสามีทำให้เกิดความเครียด 4) การขัดเกลาทางสังคม พบว่า บทบาทเพศหญิงและชายแตกต่างกัน ผู้หญิงตั้งครรภ์ที่หยุดงานหรือทำงานนอกบ้านต้องรับบทบาทการเป็นแม่บ้าน ภรรยาและแม่เช่นเดิม ทำให้เหนื่อยล้าและพักผ่อนน้อย และ 5) ข้อจำกัดในการเข้าถึงสิทธิประโยชน์อื่นพึงได้ เนื่องจากการไม่รู้หนังสือไทย โดยมีข้อเสนอแนะในการวิจัย 1) การพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของสามีในการดูแลมารดาตั้งครรภ์ 2) พัฒนาแม่อาสาเพื่อส่งเสริมสุขภาพหญิงตั้งครรภ์ และ 3) การปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 ข้อเสนอในการวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเปรียบเทียบแม่แรงงานข้ามชาติที่คลอດบุตรนำหนักต่ำกว่าเกณฑ์กับแม่แรงงานข้ามชาติที่คลอດบุตรนำหนักปกติ

คำสำคัญ: เมียนมา, แม่แรงงานข้ามชาติ, ทารกแรกคลอดนำหนักน้อย

ข้อมูลการอ้างอิง: ศุภราภรณ์ ธรรมชาติ, ภัทรพรรณ ทำดี และ อรณัดดา ชินศรี. (2566). วิถีชีวิตแม่แรงงานข้ามชาติที่คลอດบุตรนำหนักต่ำกว่าเกณฑ์. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, 12(1), 198-207. <https://doi.org/10.14456/jjrgs.2023.17>

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีความต้องการจ้างแรงงานข้ามชาติจากประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ราชอาณาจักรกัมพูชาและสาธารณรัฐสหภาพแห่งเมียนมา เพื่อเติมเต็มการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะงานประเภท 3D ได้แก่ งานอันตราย (Dangerous) งานหนัก (Difficult) และงานที่สกปรก (Dirty) ซึ่งเป็นงานที่คนไทยไม่สนใจทำและมีทางเลือกอื่น (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2563) และพบว่ากว่าร้อยละ 70 เป็นแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาและเป็นหญิงแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ร้อยละ 42.1 (สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว, 2564) ส่วนใหญ่อยู่ในวัยแรงงานและอยู่ในวัยเจริญพันธุ์ อายุเฉลี่ย 28 ปี (มูลนิธิเพื่อสุขภาพและการเรียนรู้ของแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์, 2560) ซึ่งใน พ.ศ.2565 มีบุตรที่เกิดจากแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา จำนวน 22,698 ราย ทั้งนี้ สถานการณ์อนามัยแม่และเด็กของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในจังหวัดปริมณฑล มีเด็กคลอดจำนวน 6,161 ราย พบว่า มีเด็กแรกคลอดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ จำนวน 495 ราย (กระทรวงสาธารณสุข, 2566) ทั้งนี้ เด็กที่มีน้ำหนักเมื่อแรกเกิดต่ำกว่าเกณฑ์เป็นประชากรกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสเจ็บป่วยและตายมากกว่ากลุ่มอื่นๆ ซึ่งแม่ที่คลอดบุตรมีน้ำหนักตัวน้อยกว่าปกติ บ่งบอกถึงประสิทธิภาพต่อการดูแลทารกในระหว่าง การตั้งครรภ์ (ปิยะธิดา นาคะเกษียร และ ฤดี ปุงบางกะดี, 2556)

หากพิจารณาบริบทการใช้ชีวิตของแรงงานข้ามชาติหญิงชาวเมียนมาเมื่อเข้ามาทำงานในประเทศ พบว่า สถานะ ความ เป็นหญิงในประเทศต้นทางได้ส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในประเทศไทย สังคมเมียนมาอยู่ภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่ที่ให้คุณค่าผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ผู้ชายถูกคาดหวังให้เป็นผู้นำ ผู้กำหนด ส่วนผู้หญิง เป็นผู้ตาม ผู้ถูกกำหนด มีการแบ่งงานกันทำทางเพศ มองว่างานในบ้าน การให้กำเนิดบุตรและการเลี้ยงลูก เป็นงานของผู้หญิง ทำให้สถานะของผู้หญิงด้อยกว่าผู้ชาย (กอกแก้ว วงศ์พันธุ์, 2551; วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545) กอปรกับระบบทุนนิยมที่เก็บผู้หญิงไว้กับการทำงานในบ้านที่ไม่ได้รับค่าจ้างและเป็นแรงงานลูกจ้างในอุตสาหกรรมการผลิต ค่าจ้างที่ได้รับจากการเป็นลูกจ้างแรงงานน้อยกว่าผู้ชาย (มูลนิธิเพื่อสุขภาพและการเรียนรู้ของแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์, 2560) จึงผลักดันให้ผู้หญิงต้องแต่งงาน (ปัทมา กวนเมืองใต้, 2560) และนำไปสู่การยอมจำนนเป็นเบี้ยล่าง เมื่อมีปัญหาคอครบถ้วนแรงงานข้ามชาติหญิงเมียนมาไม่กล้าปรึกษา ทบโต้ ชัดขึ้น ฉะนั้น ปัญหาหนึ่งในครอบครัวเมียนมาคือ ปัญหาความรุนแรงในครอบครัว (อภิชาติ จัรัสฤทธิรงค์, 2553; นารีรัตน์ เฟื่องชูชาติ, 2557) สำหรับการใช้ชีวิตของแรงงานข้ามชาติหญิงชาวเมียนมาในสังคมไทย ภายใต้สังคมชายเป็นใหญ่และระบบทุนนิยม ทำให้ผู้หญิงอยู่ในสถานะเป็นรองทุกๆ ด้าน ถูกควบคุมด้วยผู้ชาย (วันทนี วาสิกะสิน, 2543; วารุณี ภูริสินสิทธิ์, 2545) ทำให้แม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ตั้งครรภ์ยังต้องทำงานนอกบ้านเช่นเดียวกับผู้ชาย และมีบทบาทในการทำงานในบ้าน การให้กำเนิดบุตรและเลี้ยงดูบุตรที่สังคมกำหนดให้ว่าเป็นงานของผู้หญิง อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่และระบบทุนนิยมส่งผลกระทบต่อชีวิตแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในฐานะบุตรสาว แรงงาน ภรรยา และแม่ (นาถฤดี เต็นดวง และ สุพจน์ เต็นดวง, 2555) วิถีชีวิตดังกล่าวของแรงงานข้ามชาติกลุ่มนี้ อาจส่งผลต่อสุขภาพของบุตรแรกคลอด จึงนำมาสู่การศึกษาวิถีชีวิตของ แม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่มีบุตรแรกคลอดน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ โดยเลือกพื้นที่ในการศึกษา คือ จังหวัดปริมณฑล ซึ่งพบปัญหาเด็กแรกคลอดจากแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามีน้ำหนักแรกคลอดต่ำกว่าเกณฑ์ ร้อยละ 8 (กระทรวงสาธารณสุข, 2566) ทั้งนี้เพื่อใช้เป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายส่งเสริมสุขภาพอนามัยแม่และเด็กแรงงานข้ามชาติ และพัฒนารูปแบบการจัดการส่งเสริมสุขภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของหญิงตั้งครรภ์แรงงานข้ามชาติต่อไป

การทบทวนวรรณกรรม

การฝากครรภ์คุณภาพ ประกอบด้วย การฝากครรภ์อย่างน้อย 5 ครั้ง การสอบถามข้อมูลทั่วไป การตรวจร่างกาย การตรวจครรภ์ การตรวจทางห้องปฏิบัติการ การประเมินความเสี่ยงหรือโรคแทรกซ้อนเพื่อการส่งต่อ และการนัดหมายครั้งต่อไป ซึ่งแม่จะได้รับคำแนะนำในเรื่องการปฏิบัติตัวระหว่างการตั้งครรภ์ (กรมอนามัย, 2565)

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

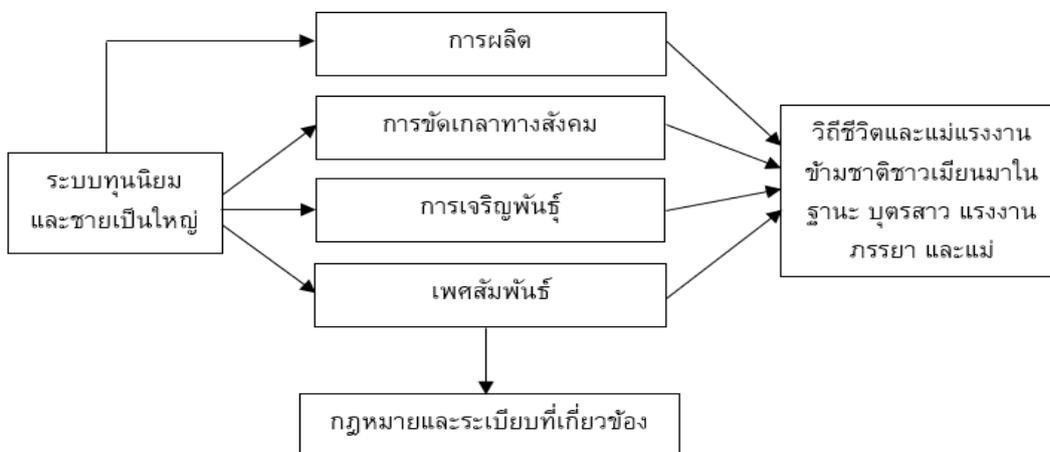
ระบบชายเป็นใหญ่ หมายถึง สังคมที่มีโครงสร้างทางเพศที่กำหนดให้สถานภาพและตำแหน่งของเพศชายเหนือ เพศหญิง แม้ว่าในปัจจุบันผู้หญิงบางคนบางกลุ่มสามารถเลื่อนสถานะไปสู่ตำแหน่งหน้าที่ผู้นำ แต่การเข้าถึงนั้น มักไม่ได้มาจากความเป็นเพศ แต่อาศัยระดับการศึกษา แหล่งอำนาจของชาติตระกูล สถานภาพของกลุ่มสมรส อำนาจทางเศรษฐกิจหรือความสามารถส่วนตัว

ระบบทุนนิยม หมายถึง ระบบเศรษฐกิจที่นายจ้างคือเจ้าของปัจจัยการผลิต อันได้แก่ ที่ดิน ทุน แรงงานและการประกอบการ โดยมีเป้าหมายอยู่ที่ผลกำไรสูงสุด ซึ่งระบบทุนนิยมทำให้มีการแบ่งงานทางเพศ แม้ว่าผู้หญิงในระบบทุนนิยมปัจจุบันออกไปทำงานนอกบ้านมากขึ้น แต่ผู้หญิงยังต้องรับผิดชอบงานบ้านซึ่งอยู่ในปริมาตรของการผลิตซ้ำทางสังคมและไม่มีค่าตอบแทน

สมมุติฐานการวิจัย

วิถีชีวิตของแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่คลอດบุตรน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์อยู่ภายใต้อิทธิพลของระบบทุนนิยมและชายเป็นใหญ่

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ แม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่บุตรแรกคลอดมีน้ำหนักน้อยกว่า 2,500 กรัม ตั้งครรภ์ในประเทศไทยและให้กำเนิดบุตรในโรงพยาบาลจังหวัดปริมณฑล ได้แก่ จังหวัดนครปฐม จังหวัดนนทบุรี จังหวัดปทุมธานี จังหวัดสมุทรปราการ และจังหวัดสมุทรสาคร สามารถพูดภาษาไทย เข้าใจภาษาไทย และยินดีให้ข้อมูล จำนวน 17 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก เป็นคำถามปลายเปิด ไม่มีโครงสร้างตายตัว โดยกรอบคำถามประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เช่น ภูมิหลังของแม่และสามีของแรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ส่วนที่ 2 วิถีชีวิตของแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาในมิติด้านครอบครัว เศรษฐกิจและสังคม และส่วนที่ 3 ด้านสุขภาพ (การดูแลสุขภาพของ แม่แรงงานข้ามชาติในระหว่างการตั้งครรภ์จนกระทั่งคลอดบุตร) ซึ่งก่อนที่ผู้วิจัยจะทำการเก็บข้อมูลจริง ผู้วิจัยทดลองใช้แบบสัมภาษณ์ที่เตรียมไว้ หลังจากปรับแก้แบบสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองในห้อง ที่มีความเป็นส่วนตัว และรวบรวมข้อมูลโดยมีการตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูล หลังจากนั้นผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา โดยใช้ทฤษฎีสตรีนิยมสายสังคมนิยมระบบคู่ (Dual System) ตามแนวคิดของจูเลียต มิทเชล (Mitchell, 1984) ซึ่งเป็นการอธิบายถึงระบบทุนนิยม และระบบชายเป็นใหญ่ เพื่อวิเคราะห์วิถีชีวิตของผู้หญิงทั้ง 5 โครงสร้าง คือ 1) การผลิต 2) การเจริญพันธุ์ 3) เพศสัมพันธ์ 4) การขัดเกลาทางสังคม และ 5) บทบาทรัฐและกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่มีผลต่อวิถีชีวิตแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมา ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรม มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ เมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม 2560

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

ผลการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์แม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาที่ให้กำเนิดบุตรแรกคลอดมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ จำนวน 17 ราย มีสถานะเข้าเมืองอย่างถูกกฎหมาย มาจากประเทศต้นทาง คือ เมืองเมะล่าย รัฐมอญ ย่างกุ้ง เมียวดี รัฐฉาน กรุงเนปิดอร์ และเมืองชิตตะเว รัฐยะไข่ มี 5 เชื้อชาติ ได้แก่ ปะโอ เมียนมา มอญ กะเหรี่ยง และไทใหญ่ ทั้งหมดล้วนนับถือศาสนาพุทธ อายุเฉลี่ย 30 ปี เข้ามาทำงานในประเทศไทยตั้งแต่อายุยังน้อย ต่ำสุดอายุ 14 ปี ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเมืองไทยระหว่าง 3 ปีถึงมากกว่า 20 ปี ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป งานก่อสร้าง ค้าขาย แม่บ้าน และพนักงานโรงงาน อายุกลุ่มตัวอย่างขณะตั้งครรภ์ 20-47 ปี เมื่อเจ็บป่วยเล็กน้อยมักซื้อยากินเอง หรือไปรับบริการที่คลินิกเอกชน เวลาเลิกงาน รายได้ของครอบครัวเฉลี่ย 12,000 บาท พักอาศัยกับสามีในบ้านเช่าหรือพาร์ทเมนต์ที่เป็นของนายจ้าง รวมค่าน้ำค่าไฟฟ้า เดือนละ 1,800-2,500 บาท และมีการส่งเงินให้ทางบ้าน เดือนละ 3,000-5,000 บาท ในช่วงตั้งครรภ์หรือช่วงคลอดบุตรมีการส่งเงินให้ทางบ้านลดลงหรือไม่ได้ส่งเงินให้ทางบ้านเลย ผลการศึกษา พบว่า บุตรแรกคลอดจากแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมากลุ่มนี้ มีน้ำหนักต่ำสุด 850 กรัม น้ำหนักสูงสุด 2,100 กรัม ดังมีรายละเอียดข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 17 ราย ตามตารางที่ 1

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

ตารางที่ 1 รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาจำนวน 17 ราย

รายที่	ชื่อ (นามสมมติ)	อายุ	เชื้อชาติ	ภูมิลำเนาประเทศต้นทาง	การศึกษา	การแต่งงาน (ประเทศ)	อาชีพ/จังหวัด	รายได้เฉลี่ยของครอบครัว (บาท)	ลำดับที่ของบุตรที่ตั้งครรภ์	ภาวะแทรกซ้อนระหว่างตั้งครรภ์	น้ำหนักแรกคลอด (กรัม)	สถานที่ฝากครรภ์	หลักประกันสุขภาพ
1	ธิดา	35	ปะโอ	กรุงเนปออร์	ป.4	ไทย	เจียไม่ โรงงานไม้อัดสมุทรปราการ	17,000	3	ครรภ์แฝด	850/900	โรงพยาบาล	ประกันสังคม
2	นีโอ	34	มอญ	จังหวัดท่าชีเหล็ก	ป.4	ไทย	ล้างทำความสะอาด แพลสตาสมุทรสาคร	15,000	2	-	1,850	รพสต.	ประกันสุขภาพกับกระทรวงสาธารณสุข
3	แสนดา	34	มอญ	เมืองหงสาวดี	ป.4	เมียนมา	คัดเลือกปลาในโรงงานสมุทรสาคร	15,000	3	-	1,750	รพสต.	ประกันสุขภาพกับกระทรวงสาธารณสุข
4	เมียงอ่อง	47	ปะโอ	รัฐคะฉิ่น	ป.6	เมียนมา	แกะกุ้ง สมุทรสาคร	17,000	2	ตั้งครรภ์อายุมาก	1,750	โรงพยาบาล	ประกันสุขภาพกับกระทรวงสาธารณสุข
5	มะลิ	26	มอญ	เมืองเมาะละหม่าง	ไม่ได้เรียนหนังสือ	ไทย	แกะปู สมุทรสาคร	15,000	2	-	2,100	คลินิก	ประกันสุขภาพกับกระทรวงสาธารณสุข
6	ยูกัน	27	มอญ	เมืองพะอัน	ป.4	ไทย	ประกอบพัดลม นครปฐม	15,000	1	ความดันโลหิตสูง	1,340	ไม่ได้ฝากครรภ์	ไม่มีหลักประกัน
7	นินา	25	เมียนมา	เมืองชิตตะเว	ไม่ได้เรียนหนังสือ	เมียนมา	แม่บ้านทำความสะอาดตามบ้านนครปฐม	13,000	2	-	2,100	โรงพยาบาล	ประกันสังคม
8	มิมิน	42	เมียนมา	เมืองชิตตะเว	ไม่ได้เรียนหนังสือ	เมียนมา	เลี้ยงตุ๊ก สมุทรสาคร	9,000	3	-	1,380	โรงพยาบาล	ประกันสุขภาพกับกระทรวงสาธารณสุข
9	องซาน	20	เมียนมา	เมืองชิตตะเว	ป.1	ไทย	คัดเลือกกุ้งในโรงงานอาหารทะเล แซ่แข็ง สมุทรสาคร	16,000	1	-	2,100	โรงพยาบาล	ประกันสังคม
10	ถานโซ	32	เมียนมา	รัฐคะฉิ่น	ป.6	เมียนมา	คัดแยกปลาในโรงงานอาหารทะเลสมุทรปราการ	15,000	3	-	1,450	โรงพยาบาล	ประกันสุขภาพกับกระทรวงสาธารณสุข
11	ตินชา	37	เมียนมา	เมืองตองยี	ป.3	ไทย	แม่บ้านโรงงานนมสมุทรปราการ	19,000	3	รกเกาะต่ำ	1,700	โรงพยาบาล	ประกันสังคม
12	มาลี	32	เมียนมา	เมืองเมาะละหม่าง	ไม่ได้เรียน	ไทย	เลี้ยงอุบุดู สมุทรปราการ	10,000	2	-	2,000	รพสต.	ไม่มีหลักประกันสุขภาพ
13	ตองอัน	20	มอญ	เมืองทวาย	ไม่ได้เรียน	ไทย	แม่บ้านร้านสปา สมุทรปราการ	17,000	1	-	1,800	โรงพยาบาล	ประกันสุขภาพกับกระทรวงสาธารณสุข
14	กำไล	22	ไทใหญ่	ท่าชีเหล็ก	ป.4	แต่งงานที่พม่า	โรงงานประกอบพัดลม นครปฐม	18,000	1	-	1,850	คลินิก	ประกันสังคม
15	กุหลาบ	28	กะเหรี่ยง	เมืองพะอัน	ป.4	ไทย	แม่บ้าน สมุทรสาคร	18,000	1	-	1,400	คลินิก	ประกันสังคม
16	นิต	23	กะเหรี่ยง	เมาะลำไย	ป.4	ไทย	ล้างจานในร้านอาหารและล้างทำความสะอาดตลาดสด ปทุมธานี	18,000	1	-	1,300	คลินิก	ประกันสังคม
17	แก้ว	30	กะเหรี่ยง	เมืองเมาะละหม่าง	ป.6	เมียนมา	ก่อสร้าง นนทบุรี	15,000	2	-	1,780	คลินิก	ประกันสุขภาพกับกระทรวงสาธารณสุข

หมายเหตุ: รพสต. หมายถึง โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพระดับตำบล

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

แม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมามีวิถีชีวิตทั้งในฐานะที่เป็น “ผู้หญิง” “แรงงาน” “ภรรยา” และ “แม่” ซึ่งมีจุดร่วมกันหลายประการ ไม่ว่าจะเป็นวิถีชีวิตในฐานะที่เป็น “ผู้หญิง” ซึ่งแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจะได้รับการอบรม การปลูกฝัง การเป็นผู้หญิงที่ดีจากผู้เป็นแม่ตั้งแต่ในวัยเด็ก ต้องทำงานบ้าน งานครัวเป็น กิริยามารยาทเรียบร้อย เมื่อแต่งงานต้องเชื่อฟังสามี ไม่ขัดใจสามี เอาใจใส่สามี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Dannecker (2005) ได้ข้อสรุปผลการศึกษาพบว่า สังคมบึงกลาเทศมีการแบ่งงานกันทำตามเพศ ผู้ชายรับผิดชอบงานนอกบ้าน รับผิดชอบหารายได้ ผู้หญิงรับผิดชอบงานบ้านและการดูแลเด็ก เพราะผู้หญิงไม่มีทางเลือกอื่นนอกจากการอาศัยอยู่ในสภาพที่ต้องพึ่งพาผู้ชาย เนื่องจากขาดโอกาสทางการศึกษาและการจ้างงาน ผู้หญิงบึงกลาเทศยอมรับความแตกต่างระหว่างเพศหญิงและเพศชายจากการกำหนดทางสังคม ซึ่งเป็นการสืบทอดสิ่งเหล่านี้จากผู้หญิงที่มีอายุมากกว่า สำหรับ วิถีชีวิตการเป็น “แรงงาน” เมื่อเข้ามาทำงานในประเทศไทยแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจะอดทนและรับจ้างทำงานในทุกรูปแบบ เพราะไม่มีทางเลือกมากนัก ค่าจ้างของแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาน้อยกว่าสามี แม่จะทำงาน ในลักษณะเดียวกัน เนื่องจากผู้ชายมีความแข็งแรงและแข็งแรงกว่าผู้หญิง และมองว่าผู้หญิงไม่สามารถทำงาน ได้เต็มที่เหมือนผู้ชาย จึงนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมกันของค่าจ้าง สอดคล้องกับผลการศึกษาของ มูลนิธิเพื่อสุขภาพและการเรียนรู้ของแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์ (2560) ได้ข้อสรุปผลการศึกษา พบว่า แรงงานหญิงข้ามชาติชาวเมียนมาต้องเผชิญกับการเลือกปฏิบัติ ในฐานะที่เป็นผู้หญิง ค่าจ้างของแรงงานข้ามชาติหญิงชาวเมียนมาต่ำกว่าผู้ชาย และงานที่ผู้หญิงทำไม่ได้ถูกมองว่าเป็นงาน โดยเฉพาะการทำงานบ้าน อย่างไรก็ตามสภาพความเป็นอยู่และสภาพการทำงานที่ประเทศเมียนมานับว่าเลวร้ายกว่าในประเทศไทยมาก ความยากจน และค่าจ้างต่ำมาก ทำให้ผู้หญิงเหล่านี้ตัดสินใจย้ายไปทำงานในต่างประเทศ เพื่อหารายได้จุนเจือครอบครัวในประเทศต้นทาง การที่ผู้หญิงได้รับค่าจ้างที่ต่ำกว่า เป็นการผลักดันให้ผู้หญิงต้องแต่งงาน นอกจากนั้น วิถีชีวิตในฐานะของการเป็น “ภรรยา” ซึ่งการที่ผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชาย ต้องการคนดูแล รู้สึกอบอุ่น มั่นคง และปลอดภัย จึงนำไปสู่การแต่งงาน ผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วเป็นสมบัติของสามี บทบาทของการเป็นภรรยาที่ได้รับการถ่ายทอดปลูกฝังจากผู้เป็นแม่ในประเทศเมียนมาสู่การใช้ชีวิตในเมืองไทย แม่แรงงานหญิงข้ามชาติชาวเมียนมาทำงานนอกบ้านเช่นเดียวกับสามี ยังคงผูกติดกับการทำงานในบ้าน ในฐานะภรรยาและแม่บ้าน และตอบสนองอารมณ์ทางเพศให้กับสามีที่ไม่มีสิทธิต่อรอง เป็นงานที่ไม่มีวันหยุด และเมื่อผู้หญิงต้องมีวิถีชีวิตในฐานะความเป็น “แม่” ที่ต้องตั้งครุภักให้กำเนิดบุตรและเลี้ยงดูบุตร เป็นอาชีพตามธรรมชาติของผู้หญิง การตั้งครุภักของแม่แรงงานข้ามชาติบางรายตั้งครุภักโดยไม่ตั้งใจ บางรายไม่รู้ว่ตนเองตั้งครุภัก ด้วยความเป็นแม่ ที่รักลูกแบบไม่มีเงื่อนไขจึงตั้งใจจะเลี้ยงดูบุตรให้ดีที่สุด สอดคล้องกับผลการศึกษาของ ศูนย์ข่าวข้ามพรมแดน (2553) ได้ศึกษาวิจัยด้านอนามัยเจริญพันธุ์บ่งชี้ว่า แรงงานข้ามชาติทั้งชายและหญิงยังขาดความรู้เรื่องการมีเพศสัมพันธ์ ที่ปลอดภัย ไม่มั่นใจ หรือมีความเชื่อที่ทำให้ไม่คุมกำเนิด หรือไม่สามารถเข้าถึงบริการคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพ เมื่อมีปัจจัยด้านภาษาและวัฒนธรรมการสื่อสาร เรื่องการคุมกำเนิดและการมีเพศสัมพันธ์ที่ปลอดภัยจึงเป็นไปได้ยาก บางรายเมื่อตั้งครุภักสามีให้ลาออกจากงาน บางรายทำงานจนใกล้คลอดแต่ยังคงผูกติดการเป็นแม่บ้าน การทำงาน ในบ้าน และการเป็นภรรยาที่ต้องดูแลปรนนิบัติสามี ตอบสนองความต้องการทางเพศให้กับสามีเช่นเดิม

จะเห็นได้ว่า บริบทของแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาภายใต้ระบบทุนนิยมและชายเป็นใหญ่ในประเทศต้นทางส่งผลต่อการใช้ชีวิตในเมืองไทย ผู้หญิงมีหน้าที่รับผิดชอบงานในบ้าน กิริยามารยาทเรียบร้อย มีความกตัญญู ไม่เที่ยวเตร่ เมื่อแต่งงานก็ต้องเชื่อฟังสามี ดูแลปรนนิบัติสามี การที่ผู้หญิงต้องพึ่งพาผู้ชาย ความรู้สึกที่ต้องการผู้ชายในชีวิตผลักดันให้ผู้หญิงแต่งงาน จากการใช้ชีวิตที่เป็นอิสระมีความคิดความต้องการของตัวเองสามารถตัดสินใจได้ด้วยตนเอง เมื่อแต่งงานแล้วชีวิตที่เป็นอิสระหายไปและต้องเป็นสมบัติของสามี บทบาทของผู้หญิงในฐานะผู้หญิง ภรรยาและแม่ภายใต้อุดมการณ์ชายเป็นใหญ่ให้คุณค่าผู้ชายมากกว่าผู้หญิง ทำให้ผู้หญิงผูกติดกับการทำงานในบ้าน การตอบสนองความต้องการทางเพศ การตั้งครุภัก การให้กำเนิดบุตรและการเลี้ยงดูบุตร ทำให้สภาพของผู้หญิงเป็นรอง

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

ทั้งนี้ หากจะให้นิยามวิถีชีวิตของแม่แรงงานข้ามชาติกลุ่มนี้ผ่านมุมมองของสตรีนิยมสายสังคมนิยมระบบคู่ อาจจะบอกได้ว่าอุดมการณ์และความเชื่อที่ผู้หญิงชาวเมียนมาเองถูกกดขี่อย่างเป็นระบบ (Systemically Oppressed) ฐานะของผู้หญิงจะด้อยกว่าชายตามบริบทสังคมเมียนมา ซึ่งยังคงมีบางส่วนที่คล้ายคลึงกับบริบทในสังคมไทยเช่นกัน ดังคำกล่าวของกรณีศึกษาบางรายที่กล่าวว่า “เมื่อเป็นภรรยาชีวิตก็เปลี่ยนแปลงไป ชีวิตไม่มีอิสระ จะตัดสินใจทำอะไร ต้องถามความเห็นสามี เนื่องจากแม่บอกว่า เป็นผู้หญิงเมื่อแต่งงานแล้วต้องเชื่อฟังสามี ภาระเรื่องการดูแลครอบครัว ภาระในการดูแลลูก ภาระในการจัดหาอาหาร ภาระในการดูแลบ้านจึงตกเป็นของผู้หญิงทั้งหมด” ซึ่งอีกแง่หนึ่งถือเป็นการเอา ไรต์เอาเปรียบผู้หญิงในระบบเศรษฐกิจ ภายใต้ความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างเพศหญิงกับเพศชาย เพราะมองว่างานในบ้านเป็นงานที่ไม่สร้างรายได้และทำให้หญิงต้องพึ่งพาชาย ในขณะที่ผู้หญิงยังต้องทำหน้าที่ของ “การเป็นแม่” ซึ่งเป็นอุดมการณ์อีกชุดหนึ่งที่ควบคุมกำกับบทบาทให้ผู้หญิงต้องตั้งครรรค์ คลอดบุตรและเลี้ยงดูบุตร การดูแลบ้าน ทำงานครัว ซึ่งเป็นอาชีพตามธรรมชาติของแรงงานหญิงข้ามชาติชาวเมียนมาที่เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตของผู้หญิง ในมิติต่างๆ ไม่ว่าจะในด้านการเจริญพันธุ์ การทำงาน การขัดเกลาทางสังคม เพศสัมพันธ์ รวมไปถึงการได้รับ การคุ้มครองจากรัฐด้วยเช่นกัน ซึ่งจะเห็นได้ในด้านการเจริญพันธุ์ ภายใต้ระบบทุนนิยม ชายเป็นใหญ่ นั้น สิทธิอนามัยเจริญพันธุ์ของผู้หญิงชาวเมียนมายังมีข้อจำกัดทั้งในการเข้าถึงเครื่องมือในการป้องกัน การตั้งครรรค์ที่ไม่พร้อมและการต่อสู้ที่มีสิทธิเหนือร่างกายตนและเหนือเพศวิถีของตน ซึ่งเป็นเงื่อนไขอย่างหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับการดูแลตนเองของแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาระหว่างตั้งครรรค์ ซึ่งอาจมีส่วนทำให้เกิดภาวะแทรกซ้อนระหว่างตั้งครรรค์ เช่น รกเกาะต่ำ แม่มีภาวะความดันโลหิตสูง การตั้งครรรค์มีภาวะโภชนาการอดออม มีความเครียดจากภาวะกดดันภายในครอบครัว การพักผ่อนที่ไม่เพียงพอระหว่างตั้งครรรค์ ย่อมส่งผลต่อสุขภาพของแม่และบุตรที่อยู่ในครรภ์ ทำให้การเจริญเติบโตและพัฒนาการของเด็กล่าช้า เด็กคลอดก่อนกำหนด จึงเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ทำให้บุตรแรกคลอดมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์

นอกจากนั้นในด้านการผลิตหรือการทำงาน ของผู้หญิงภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่และระบบทุนนิยม ที่มีการแบ่งงานกันทำระหว่างเพศ โดยผู้หญิงผูกติดกับการทำงานบ้าน งานครัว ที่ระบบทุนนิยมมองว่าเป็นงานของผู้หญิงและเป็นงานที่ไม่ได้รับค่าตอบแทน ปัจจุบันแม้ว่าแม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาทำงานนอกบ้านเช่นเดียวกับสามี แต่เมื่อกลับจากทำงานนอกบ้านต้องรับผิดชอบงานในบ้าน งานครัว ทำให้ผู้หญิงรับภาระมากขึ้นทั้งการทำงานนอกบ้านและงานในบ้าน ค่าจ้างของแม่แรงงานหญิงข้ามชาติก็น้อยกว่าสามีแม้ว่าทำงานที่เดียวกัน สังคมยังคงมองว่าแรงงานหญิงมีคุณค่าน้อยกว่าชายและการแตกต่างทางกายภาพที่ผู้ชายแข็งแรงและแข็งแรงกว่าผู้หญิง นำไปสู่ความ ไม่เท่าเทียมของการจ้างงาน ลักษณะงานและภาระการทำงานที่ยาวนานทำให้อุดูแลตนเองได้ไม่เต็มที่ เกิดอาการเหนื่อยล้าและอ่อนเพลียพักผ่อนไม่เพียงพอ ส่งผลสุขภาพของแม่และพัฒนาการของลูกในครรภ์ จึงเป็นปัจจัยเสี่ยงที่ส่งผลให้บุตรแรกคลอดมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ในขณะที่การมีเพศสัมพันธ์ ภายใต้ระบบชายเป็นใหญ่นั้น เกิดขึ้นภายใต้ชุดวิสัยทัศน์ที่ว่า ผู้หญิงเปรียบเสมือนวัตถุทางเพศที่มีการกดขี่ผู้หญิงหลายรูปแบบ เช่น ผู้ชายสามารถมีความสัมพันธ์ทางเพศก่อนแต่งงานได้ ขณะที่ผู้หญิงต้องเป็นสาวบริสุทธิ์ ผู้หญิงเมียนมาเมื่อแต่งงานแล้วต้องเป็นสมบัติของสามี ผู้ชาย จึงมีอำนาจควบคุมผู้หญิง ทำหน้าที่ตอบสนองอารมณ์ทางเพศให้กับสามี ซึ่งผู้หญิงไม่มีสิทธิต่อรอง ทำให้แม่แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมารู้สึกเจ็บปวดทั้งทางร่างกายและจิตใจ อีกทั้ง ระบบทุนนิยมชายเป็นใหญ่ได้สร้างความเชื่อที่ว่าคุณค่าของผู้หญิงอยู่ที่ความสาวและความสวย ส่วนผู้ชายอยู่ที่ความสามารถและการประสบความสำเร็จในหน้าที่ การงาน ความเชื่อนี้เมื่อปฏิสัมพันธ์กับเศรษฐกิจแบบตลาดที่ต้องการขายสินค้าให้ได้มาก ผ่านการโฆษณา ผู้หญิงจึงตกเป็นเหยื่อการค้าธุรกิจเครื่องสำอางหลายชนิด เพื่อต้องการสวยและรักษาความสาวไว้ ผู้หญิงยังถูกใช้ในสื่อโฆษณาสินค้าในลักษณะยั่ววนเป็นการนำลักษณะทางเพศมาแสวงหาผลประโยชน์ ทำให้เกิดความเครียดและเก็บกดความต้องการของตนเอง ทั้งหมดที่กล่าวมานั้น ส่วนหนึ่งต้องยอมรับว่าเกิดขึ้นจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ที่ผู้หญิงชาวเมียนมาได้รับมาตั้งแต่ใช้ชีวิตอยู่ที่บ้านเกิด ซึ่งความแตกต่างระหว่างเพศที่ดำรงอยู่นี้ไม่ได้เกิดขึ้นตามธรรมชาติ แต่เป็นผล มาจากการขัดเกลาทางสังคมตั้งแต่วัยเด็กผ่านสถาบันต่างๆ โดยสังคมเป็นผู้สร้างความเป็นหญิงเป็นชาย นำไปสู่ความแตกต่างในบทบาททางเพศ ผู้ชายมีความเหนือกว่า มีการแบ่งงานกันทำทางเพศ ผู้หญิงในฐานะเมียและแม่ผูกติดกับการทำงาน

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

บ้าน งานครัว การตั้งครุฑ การให้กำเนิดบุตรและการเลี้ยงดูบุตร เป็นงานที่ไม่มีค่าตอบแทน ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ ทำให้ผู้หญิงมีสถานภาพเป็นรอง ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมกันทางเพศ ในขณะที่บทบาทของรัฐของและกฎเกณฑ์ต่างๆ เอง ถึงแม้ประเทศไทยได้ออกกฎหมายเพื่อคุ้มครองแรงงานข้ามชาติเช่นเดียวกับแรงงานไทยก็ตาม โดยแรงงานข้ามชาติจะได้รับสิทธิขั้นพื้นฐานตามที่กฎหมายกำหนด แต่ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ แรงงานข้ามชาติกลับเข้าไม่ถึงข้อมูลหรือกฎระเบียบเหล่านั้น ทำให้ต้องพึ่งพาอาศัยคนอื่นและเป็นเหตุให้ต้องมีค่าใช้จ่ายพิเศษเกิดขึ้นตลอดเวลา รวมทั้งอาจถูกจับและปรับหรือถูกปรับได้โดยง่าย แม้ว่ากฎหมายที่ออกมากำหนดให้ต้องดำเนินการในเรื่องต่างๆ ข้อจำกัดที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อแรงงานข้ามชาติมากที่สุด คือส่วนใหญ่ยังไม่รู้กฎหมายของประเทศไทย อ่านหนังสือไทยไม่ออก การสื่อสารกับนายจ้างไม่รู้เรื่อง หรืออยู่ภายใต้การกำกับของนายหน้าที่ร่วมมือกับนายจ้างปิดบังข้อมูล เนื่องจากกฎเกณฑ์ ข้อปฏิบัติ หรือระเบียบต่างๆ ไม่เคยมีการแปลออกมาเป็นภาษาที่แรงงานข้ามชาติจะรู้และเข้าใจได้ ทำให้หญิงตั้งครุฑชาวเมียนมามักถูกเลือกปฏิบัติในฐานะที่เป็นแรงงานข้ามชาติและเป็นแรงงานหญิง วิธีชีวิตภายใต้โครงสร้างเหล่านี้ จึงมีแนวโน้มที่จะนำไปสู่ปัจจัยเสี่ยงต่างๆ ที่เชื่อมโยงกับการคลอดบุตรที่มีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ไม่ว่าจะเป็นการพักผ่อนที่ไม่เพียงพอระหว่างตั้งครรภ์ ความเครียดและวิตกกังวล ภาวะทุพโภชนาการ ความเหนื่อยล้าและความเสี่ยงต่างๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานหนักและทำงานเป็นเวลานาน เป็นต้น นอกจากนี้ผู้หญิงและผู้ชายชาวเมียนมามีความเลื่อมใสศรัทธาในศาสนาพุทธ มักเข้าวัดทำบุญในวันสำคัญทางพุทธศาสนาและเทศกาลต่างๆ จึงมีความใกล้ชิดและเชื่อฟังคำสอนของพระสงฆ์

ข้อเสนอแนะ

แม้แรงงานข้ามชาติชาวเมียนมาจำเป็นต้องได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อการดูแลสุขภาพของตนเองและบุตรในครรภ์ เพื่อลดอัตราการคลอดบุตรน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ ดังข้อเสนอแนะต่อไปนี้ 1) ข้อเสนอเชิงนโยบายต่อกระทรวงสาธารณสุขในการพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์เป็นแกนนำสร้างความรอบรู้และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของสามีในการดูแลและส่งเสริมสุขภาพมารดาช่วงตั้งครรภ์ เพื่อให้ลูกน้ำหนักดี สุขภาพดี เกิดรอด ปลอดภัย 2) สร้างและพัฒนาแม่อาสารอบรู้การดูแลและส่งเสริมสุขภาพหญิงช่วงตั้งครรภ์ คลอด หลังคลอดและการเลี้ยงดูบุตรในสถานประกอบกิจการ และ 3) สร้างกลไกการขับเคลื่อน เพื่อการเร่งรัด ควบคุม กำกับให้สถานประกอบกิจการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2551 และสิทธิประโยชน์หลักประกันสุขภาพของหญิงตั้งครุฑที่เน้นการสร้างความรู้การดูแลสุขภาพหญิงตั้งครุฑอย่างจริงจัง และการแต่งตั้งคณะกรรมการร่วมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องระดับจังหวัด

เอกสารอ้างอิง

- กรมอนามัย. (2565). *คู่มือการฝากครรภ์สำหรับบุคลากรสาธารณสุข*. นนทบุรี: กรมอนามัย.
- กระทรวงสาธารณสุข. (2566). *การวิเคราะห์และประมวลผลข้อมูลจากระบบคลังข้อมูลด้านการแพทย์และสุขภาพ (Health Data Center)*. นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.
- กอแก้ว วงศ์พันธ์. (2551). *ผู้หญิงพม่าในบทบาท แม่ เมีย ลูกสาว แรงงานต่างด้าวและคนขายขอบในดินแดนไทย*. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2008/01/15468/>.
- นาถฤดี เต็นดวง และ สุพจน์ เต็นดวง. (2555). *การศึกษาเรื่องความรุนแรงในชีวิตของแรงงานหญิงข้ามชาติเมียนมาร์ในประเทศไทย (จังหวัดสมุทรสาคร ระนอง และตาก)*. กรุงเทพฯ: มูลนิธิรักษ์ไทย.
- นารัตน์ เฟื่องชูชาติ. (2557). *การติดเชื่อเอชไอวีเอดส์ในผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว: แนวคิดสตรีนิยมสายสังคม*. การค้นคว้าอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.
- ปัทมา กวนเมืองใต้. (2560). *ทุนนิยมชายเป็นใหญ่กับประสบการณ์การจัดการความอ้วนของผู้หญิง*. การค้นคว้าอิสระ ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ปีที่ 12 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2566)

ปิยะธิดา นาคเกษียร และ ฤดี ปุ่บบางกะดี. (2556). การศึกษาวิถีชีวิต ปัญหา และความต้องการด้านสุขภาพของแรงงานข้ามชาติ กลุ่มชาติพันธุ์มอญภายใต้บริบททางสังคมวัฒนธรรมของพื้นที่จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารพยาบาลทหารบก*, 14(3), 105-115.

มูลนิธิเพื่อสุขภาพและการเรียนรู้ของแรงงานกลุ่มชาติพันธุ์. (2560). *ความผันผวนไม่อาจเอื้อมถึง: ค่าจ้างเพื่อชีวิตสำหรับแรงงานข้ามชาติหญิงในประเทศไทย*. สืบค้นจาก https://apwld.org/wp-content/uploads/2018/11/2018_BOOM-FPAR-MAP-Country-briefer-TH.pdf.

วันทนี วาสิกะสิน. (2543). *สังคมสงเคราะห์แนวสตรีนิยม ทฤษฎีและการปฏิบัติงาน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2545). *สตรีศึกษา: ขบวนการและแนวคิดทางสังคมศตวรรษที่ 20*. กรุงเทพฯ: โครงการจัดพิมพ์คบไฟ.

ศูนย์ข่าวข้ามพรมแดน. (2553). *ห้ามแท้ง ห้ามท้อง: สิทธิทางเพศกับนโยบายหลักถิ่นของไทย*. สืบค้นจาก <https://prachatai.com/journal/2010/12/32432>.

สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2563). *เปิดข้อเท็จจริงแรงงานต่างด้าวในไทย: ตอนที่ 1 แรงงานทักษะต่ำ*. สืบค้นจาก www.pier.or.th/abridged/2020/14/.

สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว. (2564). *สถิติจำนวนคนต่างด้าวที่ได้รับอนุญาตทำงานคงเหลือทั่วราชอาณาจักรประจำเดือนธันวาคม 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักบริหารแรงงานต่างด้าว.

อภิชาติ จัรัสถุทธิรงค์. (2553). *การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน โครงการส่งเสริมการป้องกันเอดส์ในแรงงานข้ามชาติ ประเทศไทย (โครงการพำมิตร-2) ปี พ.ศ.2553*. นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

Dannecker, P. (2005). Changing gender roles: Bangladeshi male migrant workers in Malaysia. *Asian Journal of Social Science*, 33(2), 246-267.

Mitchell, J. (1984). *Women: The Longest Revolution: Essays on Feminism, Literature and Psychoanalysis*. London: Virago Press.

Data Availability Statement: The raw data supporting the conclusions of this article will be made available by the authors, without undue reservation.

Conflicts of Interest: The authors declare that the research was conducted in the absence of any commercial or financial relationships that could be construed as a potential conflict of interest.

Publisher's Note: All claims expressed in this article are solely those of the authors and do not necessarily represent those of their affiliated organizations, or those of the publisher, the editors and the reviewers. Any product that may be evaluated in this article, or claim that may be made by its manufacturer, is not guaranteed or endorsed by the publisher.

Copyright: © 2023 by the authors. This is a fully open-access article distributed under the terms of the Attribution-NonCommercial-NoDerivatives 4.0 International (CC BY-NC-ND 4.0).